

L'EPISODI DE LA “BUFETADA” I LA CARTA DE L'EXTREMA DRETA (FEBRER I ABRIL DE 1976)

Francesc Blanc Canyelles
fonblanc@yahoo.es

Als cinquanta del Baix Gaià que vam passar a declarar a la caserna de la Torre, durant la Marxa de la Llibertat

Resum: Cadascú neix biològicament en una any concret, però pot arribar a néixer com a subjecte actiu de la història coetània i general en un any d'alta densitat de fets. La mare em va portar al món el 1954; la societat catalana i espanyola de 1976 em feu participar com a jove de la Transició. Quina febre activista i de contradiccions aquell any, amb el cadàver de Franco encara calent... Per a fer-se'n càrrec del grau de reacció de l'extrema dreta o “búnker” a les mobilitzacions per “Llibertat, Amnistia, Estatut d'Automia” exhumo dos episodis personals —potser avui pintorescos però llavors motiu de profundes pors familiars— que considero memòria individual i font primària.

Paraules clau: Transició 1976, mobilitzacions, “búnker”, episodis personals.

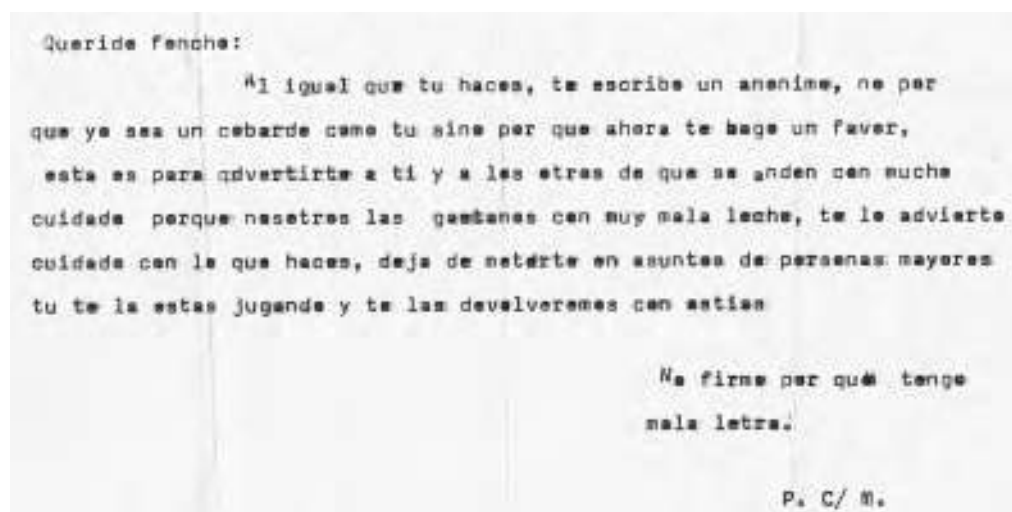
Abstract: One is born biologically in a specific year, but can be born as an active subject in contemporary and general history in a year of high density of events. My mother brought me into the world on 1954; Catalan and Spanish society in 1976 made me participate as a young man of the Transition. What an active fever of contradictions that year with Franco's corpse still hot... To take charge of the degree of reaction of the extreme right or “bunker” in the mobilizations for “Freedom, Amnesty, Statue of Autonomy” I exhume two personal episodes —perhaps today picturesque but then a source of deep family fears— that I consider individual memory and primary source.

Keywords: Transition 1976, mobilizations, “bunker”, personal episodes.

No tinc per costum portar diari, però aquest cas en fou excepció: vaig anotar el fets en calent però segons una cronologia distanciada, com si no anés per mi —en tercera persona. Va ser en un foli escrit a màquina, amb el meu català gens normatiu d'aleshores. Cosa estranya, el vaig guardar i l'he pogut recuperar; des d'aquell moment conservo la fixació de la crònica de l'episodi de la bufetada, i de les conseqüències posteriors, en el segon calaix de la tauleta de nit, ben acompanyada per cert —diplomes acadèmics, quaderns d'apunts d'universitat, textos per a actes reivindicatius mercès al caliu de Mn. Roig i Montserrat, rector de la Nou i Vespella de Gaià.

El full mecanoscrit està guardat dins d'un sobre rebut per correu que lliga molt amb la pruija de “marcar territori” de l'extrema dreta. Un sobre segellat a la Torre, amb data 13 d'abril de 1976, amb la meua adreça: “FONCHO. Granja san Francesc. Altafulla”. El diumenge 4 havia estat detingut al pis de la Rambla Nova de Tarragona d'unies amigues, on m'havia refugiat de la persecució dels “socials” (Brigada Político-Social). Interrogat, fitxat i l'endemà portat a jutjat, que m'encolomà “manifestació violenta” cap el Tribunal d'Ordre Públic (TOP) nº 2, amb llibertat amb fiança de 10 mil ptes i presentació al jutjat d'Altafulla a signar cada 15 dies. La manifestació havia estat convocada per l'Assemblea de Catalunya reclamant “Ajuntaments democràtics”; i hi vaig anar, com sempre, amb una senyera grafitada amb la reivindicació corresponent. Senyera que ja em van prendre els esmentats “socials” a la capçalera de la manifestació al balcó de la Mediterrània.

Anem al text de la carta, fidedignament reproduïda:



Querido Foncho:

Al igual que tu haces, te escribo un anónimo, no por que ya sea un deber como tu sino por que ahora te hago un favor, esta es para advertirte a ti y a los otros de que se anden con mucha cuidado porque nosotros las gestiones con muy mala leche, te lo advierto cuidado con lo que haces, deja de meterte en asuntos de personas mayores tu te lo estas jugando y te las devolveremos con estas

No firme por qué tengo mala letra.

P. C/ M.

Reproducció de la carta mecanoscrita

Aquell diumenge 15 de febrer

La cronologia de l'episodi de la bufetada que vaig rebre d'un fatxa autèntic el diumenge 15 de febrer de 1976 —per cert, la setmana després de l'anada a la triomfal manifestació del 8 a l'Eixample de BCN convocada per l'Assemblea de Catalunya— comença recordant que el dissabte 14 els del Club de Joves polititzats vam adonar-nos amb sorpresa de la pintada a la paret del davant de l'Hostal san Martín de l'alcalde Joan Pijuan. Sorpresa perquè havíem decidit d'abstenir-nos-en per evitar tensions i acusacions directes. La pintada, feta pel gemòleg Tomàs Torrents i per Amadeu Ferrari, de la Torre, signava com a Assemblea de Catalunya i hi reivindicava els seus tres lemes: “Llibertat, amnistia, Estatut d'Autonomia”. L'alcalde i propietari de l'hostal l'esborra a 2/4 de 7 del matí d'aquell diumenge 15.

Diumenge i hostal que acullen un dinar / reunió dels membres de la futura Junta Catalana de Acción Española, que aplegaria les associacions nascudes per l'Estatuto de novembre de 1975 (ANEPA, UDPE, UNE, Proveristas, Falange Nacional Española, FI) i les organitzacions d'extrema dreta (Fuerza Nueva, Hermandad de Alféreces Provisionales, Confederación Nacional de Excombatientes, Círculos José Antonio, Guardia de Franco).

En el decurs del cafè i copa posterior, cap a ¼ de 6, dos dels reunits s'atansen i truquen al timbre de la botiga de la Granja sant Francesc, del regidor en excedència Francesc Blanch Ribé, el nostre pare. Obre la porta la filla Magda, presidenta del Club de Joves. Els increpants es presenten com a Albert i Lluís, reclamant la presència del “Cisco”. Quan m'hi vaig afegir soc acusat de la realització de les pintades¹, de ser el cap de totes les accions subversives del poble, i m'anuncien que em faran detenir. Iniciada la discussió, els intrusos es presenten com a membres de “Falange”, sense identificar-se amb la Falange Española y de las JONS; acusen de subversiva la casa, basant-se en que a la botiga resta penjat un cartell d'un cicle de conferències del Congrés de Cultura Catalana organitzat pel Club de Joves de la Torre. Tracten el pare de la casa de mal pare. Recordem que venien carregats de cafè i copa...

Finalment, pare i dos fills els fem fora de la botiga. Els dos falangistes s'adrecen a un cotxe aparcant, matrícula de Lleida, on els esperen tres més.

Com era costum, el dies de futbol a Altafulla anava al camp. Quan començava el trajecte, just sortint de casa, els vaig saludar desafiant: aixecant el puny de la mà esquerra i fent el signe de la victòria amb els dits cor i índex de la dreta. L'anomenat

¹ Una segona pintada que no vaig fer i va també provocar la irrupció de l'afectat a casa s'escaigué durant la Marxa de la Llibertat a la paret de l'Hort de les Bombes. Sí que vaig ser autor de les tres que van denunciar la venda per Mn. Francesc Castellà dels terrenys de Sant Antoni per al dipòsit d'aigües de la Torre, sense cap intervenció municipal.

Albert, el jove de la parella de fatxes, li comenta al Lluís² que els he fet banyes —que fora amb el dit petit i l'índex. Em segueixen tota la colla, nova discussió per aclarir la mena de signe, dins la qual l'Albert m'engaltà una bufetada. Dos joves altafullencs, els tres germans, el pare i la mare, i un amic obliguen a la retirada dels 5 falangistes.

Les reaccions del pressionat alcalde

Som a l'endemà, dilluns 16 de febrer, quan l'alcalde Pijuan arriba al seu despatx municipal i fa comentaris sobre els fets del dia d'ahir: que va actuar en tot moment, durant la reunió del ventall de l'integrisme postfranquista al seu hostel, com a cap del negoci servint-los com a clients, de cap manera com a participant. Remarcà que es va assabentar dels fets un cop passats, durant la seva assistència al partit de futbol. La primera reacció fou la de tornar a l'hostal per intentar aclarir els responsables; però persuadit per dues persones en desistí. Promet fer diligències per trobar els autors, alhora que envià un representant seu a la nostra família com a disculpa i promesa d'esclariment.

Per la tarda, el pare telefona l'alcalde, veí i company de Ple. Només rep les disculpes. Es fa impossible una trobada que ara en diríem presencial.

El dimecres 18, el pare visita el secretari del governador civil explicant-li els fets. Rep la promesa que arribaran al propi Aigé Pascual.

El dissabte 21 els del Club de Joves, com a grup, redactem i col·loquem dos cartells —l'un al costat del plafó d'anuncis de l'Ajuntament i l'altre a la porta de la Casa Gran, llavors regentada pel Patronato de Obras Docentes del Movimiento. Hi vam escriure, en transcripció literal, amb les errades gramaticals: “Repulsem l'us de la violència, la sobèrbia de creures que certes persones poden fer de confidents de la policia quant el hi vingui en gane. Demanem al alcalde, com a maxima autoritat, que faigi les gestions per aclarir els informadors, que creiem, pel coneixement dels noms familiars dels Blanch són del poble”.

Vam centrar, doncs, l'acusació als “fatxes” del poble, els mateixos que com es deixa entreveure, havien anat a la comandància de la guàrdia civil de la Torre per tal que ordenessin la meua “busca y captura por abandono de la casa paterna”. Circumstància que el pare va saber instantàniament per l'explicació d'un caporal que vivia a un dels pisos dels Balaguer Rimbau a la carretera.

Gir argumental imprevist el dimarts 25, en què l'alcalde Pijuan, depassat per un garbuix de pressions contradictòries —les més abrumadores, del búnquer local,

² Especulo que el tal Lluís era notari a Lleida i Andorra i recordo que sonà com un dels organitzadors d'extrema dreta d'un dels dos grans atemptats de la Transició -al setmanari satíric el Papis o a la sala de festes Scala. El 20 de setembre de 1977 i el 15 de gener de 1978.

liderat per un exalcalde, el 3r de la postguerra— truca els regidors del Ple per anunciar-los que ja té fixada hora a Govern Civil, on presentarà la seva dimissió.

Però l'endemà, suposo que més ben aconsellat, convoca una macro reunió que aplega el Ple i el Consejo Local del Movimiento. L'alcalde Pijuan els demana solidaritat en la seva posició com a cap del poble, obtenint-ne la resposta esperada. La dimissió es condicionarà a la resposta del poble. Asserenada la crisi, el dissabte 28, la crònica a la ràdio de Tarragona del corresponsal local, afirma —en castellà— que el cartell és signat per una joventut que no en sap res, perquè els autors són gent gran que la volen comprometre i on s'hi demana la dimissió de l'alcalde. L'artesanía de la tergiversació, que venia i anirà ben lluny.

Temors per les amenaces dels qui hi tornen

Els fets que van crear pànic a casa succeïren el dimecres 25 d'abril de 1976. Per una confusió, els amenaçadors truquen al Kik-Pollo en lloc de la Granja sant Francesc. Botigues de pollastres a l'ast separades per tres portes. Agafa el telèfon un paleta que hi feia obres, a qui confonen amb mi; anunciant-me que ells vindran aquella nit a donar-me una pallissa. A continuació agafa el telèfon la Petronil·la, mestressa del Kik-Pollo, a qui pregunten si té un fill i una polleria a prop de l'Hostal sant Martí; lògicament nega la primera i llavors se li demana el número de telèfon de casa, a la qual cosa ella s'hi nega.

La nova trucada ja l'encerta. Agafa el telèfon el pare, que rep les amenaces: “som professionals i vindrem aquesta nit”. El pare reclama a la telefonista del poble que a la propera trucada demani el lloc de la conferència. Llavors passaven per una centrala atesa per la telefonista.

Una darrera trucada, explicita que és des de Barcelona, i paren el parany de presentar-se com un grup de joves que volen venir a sopar. Quan se'ls demana el nom s'hi neguen.

Amb aquest horitzó de vinguda de violents a casa ve't aquí que jo no vaig arribar-hi fins les dues de la matinada. Temps de cicle de cinema-club de la universitat al Metropol.

Aquella nit no van venir però sí uns dies després. Un SEAT 1.500, ple de males pintes, esperava davant de casa, com van comprovar la colla de companys estudiants que sortia de casa i que m'havia acompanyat per protegir-me; premiats amb suculent sopar al quarto de cosir de la mare, que l'estiu acabaria com a seu central de la participació a la Marxa de la Llibertat.

P.S.- No consta a la cronologia però sí a la meua memòria sentimental transcendental. Perquè aquell diumenge 15 de febrer de 1976 no vaig anar al camp de futbol sinó que

l'amic Nitus Cañellas de la Nou em vingué a buscar per passar la tarda al Niu de la seva parròquia. Allà, i més en el viatge de tornada de Tarragona, s'escaigué el primer petó amb la Pepa Fortuny Casas, de qui encara recordo que des de dins del cotxe es girà per dir-me l'últim adéu. Llavors, no sabia que sortiríem, ens casaríem i tindríem l'Alba i el Pau. La primera llavor es sembrà com a efecte col·lateral de l'episodi de la bufetada, quan vaig demanar si la Pepa volia ballar amb el Toni Mompel i se m'abraçà per fer-me parella de la peça. Sembla que li havia agradat quan em van venir a buscar per fer de rei blanc, per mediació del company d'institut Joan Martí Baduell. Fins el primer petó vam demostrar l'atracció a base de bufetades i jo dient-li "pija"...



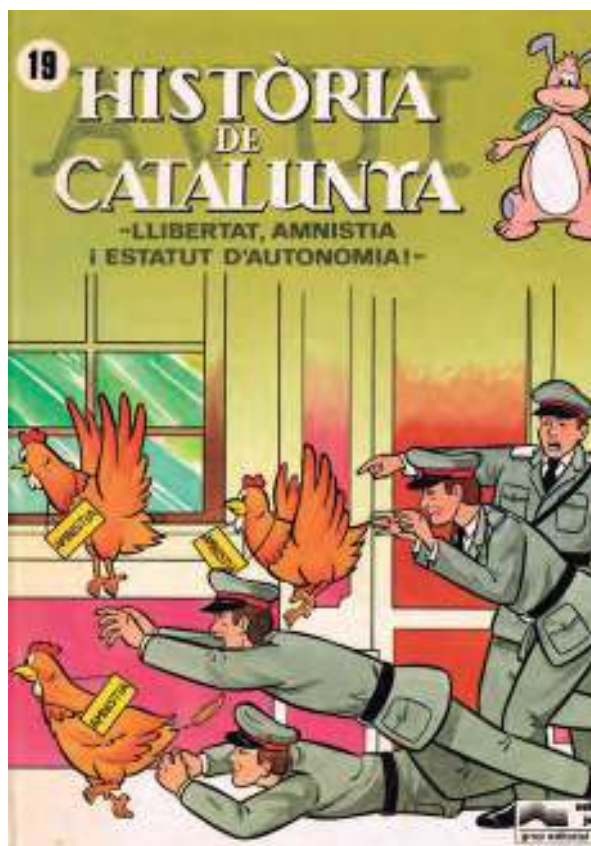
Foto grup de la rodalía

Història d'una fotografia

Realitzada per la Brigada Político-Social de la colla d'activistes de la rodalía del Baix Gaià: al centre, aquell que vaig ser i Quique Gibert (de la Torre; de la tenda de televisors i joieria de la plaça de la Vila. Detingut l'1 de desembre de 1975 i restant algunes setmanes en presó i passant al TOP. Vaig lliurar-li les famoses gallines etiquetades d'Amnistia abocades a la Rambla Nova). Al davant, caminant, la rierenca Rosa Virgili i el ja esmentat Nitus Cañellas (amb barba).

Vorera de la Rambla Nova de Tarragona. Manifestació de la tarda de dilluns 8 de març de 1976, a la sortida del funeral a l'església de sant Francesc per la mort de l'obrer Rodrigo Kafo, caigut d'un balcó del c) de la Unió fugint de la Policia Armada el di-

Dades fixades a l'estudi de l'historiador contemporani Pedro Heras, tan compromès durant el període des del PSUC, "La oposición al franquismo en las comarcas de Tarragona (1939-1977)", (Ed. El Mèdol, 1991); on també esmenta que en la manifestació del 18 de gener per la llibertat de J.M^a Yago Suau, jove empleat de banca detingut i empresonat des del 23 de novembre de 1975, vaig fer-li arribar un pollastre a l'ast mitjançant una comissió negociadora que el lliurà al director de la presó.



Portada “Història de Catalunya 19”. Ed. Júnior